

הריוחול האחרון

רודי
נוריב,
רקדן

הבלט הנודע,
שהיה חלוץ המחול הגברי
במאה ה-20, נפטר בגיל 54

מאת גיורא מנור

מאז כבש ניו־יורק את אירופה בראשית המאה, בקפיצותיו המדהימות וביישותו הבימתית המיוחדת במינה, לא היה רקדן-גבר, שהפך לשם דבר, כמו רודולף נוריב. נוריב נפטר בגיל 54 לאחר שחלה באיידס.

הוא נולד בסיביר, ליד חופי אגם בייקל, שעה שהוריו נסעו ברכבת לאירקוטסק. אולי גם לידה זו תוך כדי נסיעה היא שנטעה בו את כשרון התנועה ואת אי-השקט שלו. המוצא הטאטרי שלו ניכר היטב בעצמות לחייו הבלוטות. כמו רוב רקדני הבלט המצטיינים - ניו־יורק או בארישניקוב - נוריב היה בעל גוף מוצק, שרירי ולא גבה-קומה.

הוריו, חברי מפלגה צייתנים, לא התנגדו שבנם יצטרף ללהקה של ריקודי-עם, אבל לא היו מוכנים לכך שילמד בלט. כשמלאו לו בקושי 16 שנה הגיע בכוחות עצמו ללנינגרד, ובניגוד לכל כללי הביורוקרטיה הסובייטית, הצליח להתקבל לבית-הספר הטוב ביותר לבלט ברוסיה

דרכו אל בימת הבלט לא היתה קלה. הוריו, חברי מפלגה צייתנים, לא התנגדו שבנם יצטרף ללהקה של ריקודי-עם, אבל לא היו מוכנים לכך שילמד בלט. כשמלאו לו בקושי 16 שנה הגיע בכוחות עצמו ללנינגרד, ובניגוד לכל כללי הביורוקרטיה הסובייטית, הצליח להתקבל לבית-הספר הטוב ביותר לבלט ברוסיה. משם, דרכו ללהקת "קירוב" היתה כבר המשך טבעי. בתוכניה של "קירוב" לקראת סיורה במערב אירופה בשנת 1961, מופיע תצלום לא גדול, המראה את נוריב בחדר האיפור ובכיתוב נאמר "אחד הכוחות הצעירים והמבטיחים של הלהקה".

באותו סיור זכה נוריב לשבחים נלהבים, שעה שרקד בפאריס את תפקיד הנסיך ב"היפיה הנמה". כשעמדה הלהקה לטוס ללונדון, להמשך סיורה, חש נוריב שמשוהו לא טוב מתרחש סביבו. הוא חשש שעומדים לשלוח אותו חזרה הביתה, כי בעת שהותם בפאריס, לא שעה לקול אנשי ה.ג.ב. שליוו את האמנים, ונפגש עם רקדנים צרפתיים, טייל בעיר האורות לבדו בלילות ובכלל גילה עצמאות שלא מצאה חן בעיני השלטונות והנהלת הלהקה.

בו-במקום, בנמל התעופה לה בורז'ה, ממש רגעים מעטים לפני העליה למטוס, החליט נוריב לא להמשיך ללונדון. בעזרת ידידה שפגש

בפאריס, פנה למשטרה הצרפתית וקיבל מקלט מדיני.

בריחתו של נוריב הכתה גלים. הוא לן אצל ידידים וחיפש עבודה. הוא החל לרקוד בלהקתו של המרקוזי דה קואוואס. את רקדנית הבלט המפורסמת מרגוט פונטיין, שכבר היתה בסיום הקריירה שלה כבאלרינה, פגש כמעט במקרה. פונטיין, המבוגרת ממנו ב-19 שנה, אירגנה מופע גאלה למטרות התרמה ובשל אילוצים של הרגע האחרון הזמינה את הצעיר הבלתי ידוע להופיע בלונדון. נוריב דרש שהיא תהיה הפרטנרית שלו. זו היתה דרישה מחוצפת בעיניה והיא סרבה. למרות זאת נוריב הגיע ללונדון, רקד במופע החגיגי, וכך החל שיתוף פעולה הדוק בין השניים.

שלוש סיבות הביאו את נוריב לוותר על משכורת מצויינת, תנאי עבודה מובטחים ותפקידים ראשיים ברוסיה לטובת אי-הודאות של העולם המערבי. ראשית, עצם השאיפה לחופש, לחיים ללא פיקוח של המשטרה החשאית. שנית, הרצון לחרוג ממגוון התפקידים המוגבל של הבלט הסובייטי השמרני והשאיפה להכיר את עולם המחול המודרני המערבי, עליו שמע, אבל אותו לא יכול היה לחוות. שלישית, העובדה שבברית-המועצות הכביכול-מתקדמת היתה ההומוסקסואליות בגדר עבירה פלילית, ונוריב לא היה מוכן לחיות כל חייו במחצרת, תוך הסתרת זהותו המינית.

אחרי שרקד במשך שנים מספר תפקידים ראשיים בכל הבלטים הידועים, במיטב להקות אירופה, החליט שעליו להתנסות במחול מודרני. בשנת 1969 הופיע לראשונה ביצירה מודרנית, ב"מצבה לנער שמת", מאת הכוריאוגרף ההולנדי רודי ואן-דנציג. בשנות ה-70 המשיך נוריב להעמיק את הקשרים שלו עם המחול המודרני, רקד כאורח בלהקתו של פול טיילור, ומרתה גראהם אף יצרה עבורו מחול מיוחד, "לוסיפר".

אבל בכל אלה לא הצטיין נוריב, כי למרות השאיפה שלו לחידושים ומודרניזם, הוא נשאר בנפשו במסגרת הבלט הקלאסי. הוא ניסה את כוחו גם בסוגי תיאטרון אחרים, כגון בתפקיד הגברי הראשי במחזה "המלך ואני".

אחרי שרקד שנים ארוכות עם מרגוט פונטיין ובכך העניק לה, בעצם, כמעט 20 שנות קריירה מחדשת, פנה אל הכוריאוגרפיה. נוריב לא יצר בלטים חדשים משלו, אבל הצטיין בבימוי בלטים מוכרים, מן הרפרטואר הקלאסי.

בשנים האחרונות היה מנהל להקת הבלט של האופרה של פאריס. זו היתה תקופה מלאת סקנדלים ושערוריות. אבל אין ספק,

שבזכות מדיניותו חזרה להקה זו לשורה הראשונה של להקות בלט בעולם.

מי שהכיר את אורח חייו, לא הופתע לשמוע לפני חודשים אחדים, שנוריב חלה באיידס.

הוא הופיע מספר פעמים בישראל, לראשונה עם פונטיין בשנת 1963 ושוב 10 שנים לאחר-מכן, עם רקדני הבלט המלכותי הבריטי, כשהפרטנרית שלו לין סימור. בסיור זה רקד לראשונה את התפקיד הראשי ב"הבן האובד" (של באלאנשין) ואת סצנת המרפסת מתוך "רומאו ויוליה".

למרות השאיפה שלו לחידושים ומודרניזם, הוא נשאר בנפשו במסגרת הבלט הקלאסי

במופע שנערך באמפתיאטרון קיסריה, תחת כיפת השמיים, הרטיב טל הלילה את הלינוליאום שעל ריצפת הבימה. שעה שביצע סיבוב מהיר, החליק נוריב ונפל על אחוריו לעיני הצופים הנדהמים. אבל נוריב היה מקצוען מושלם. הוא קם כאילו לא אירע דבר, הקהל מחא כף, הוא החווה קידה קטנה של הכרת תודה והמשיך לרקוד.

המחלה הקטלנית אולי חסכה ממנו שנים של זיקנה ודעיכה איטית. הסתלק אמן, שבכשרונו ובאישיותו המיוחדת שימש חלוץ המחול הגברי במאה ה-20.

